

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของชีวิตและแสดงว่าบุคคลนั้นมีความเจริญเติบโต การเรียนรู้เป็นหัวใจของการศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาก็คือ โรงเรียนที่จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างได้ผล ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน คือ นายโรง ที่จัดระบบและกิจกรรมการแสดงผลละครชีวิตโรงใหญ่ กลุ่มคนทั้ง 4 ข้างต้น จะทำอะไรได้ถ้าไม่คำนึงถึงผู้แสดง คือ นักเรียนซึ่งมีความสำคัญที่สุด (สมน อมรวิวัฒน์, 2543) อ้างถึงใน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) ด้วยเหตุนี้จึงก่อให้เกิดการเคลื่อนไหว ให้มีการปฏิรูปการศึกษาจากแต่เดิมที่ครูมีบทบาทเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาเป็น ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยการร่วมมือจากหลายฝ่ายร่วมกันจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อที่จะก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์

“มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไป ในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมแต่ระดับและรูปแบบการศึกษา”

จากสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าวข้างต้น การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยสถานศึกษาต้องจัดการประเมินผู้เรียน โดย พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและ

การทดสอบควบคุมไปในกระบวนการเรียนการสอน ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการเรียนและด้านปัจจัยรวมทั้งสิ้น 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ หากพิจารณาเฉพาะด้านผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถตามศักยภาพและมีความสุขเน้นการพัฒนาการในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยกำหนดไว้ทั้งหมด 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สื่อความหมายให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การประเมินผลต้องกระทำควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน โดยที่จะต้องคำนึงถึงหลักสูตรการศึกษา ด้านหลักการของหลักสูตรในระดับประถมศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยให้ยึดหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แทน หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) เนื่องจากหลักสูตรเดิมยังไม่สามารถผลักดันให้คนไทยเป็นผู้นำทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และ เทคโนโลยี สร้างพื้นฐานในการคิด อีกทั้งการติดต่อสื่อสารและการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ ได้เท่าที่ควร (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, 2544)

จากตารางที่ 1.1 แสดงให้เห็นว่าหลักการของหลักสูตรได้มีการปรับเปลี่ยนโดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต และระบุคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมในเรื่องของการเห็นคุณค่าในตนเองและมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการ สามารถปรับวิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ อีกทั้งมีค่านิยมที่เป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค ในส่วนของการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่เดิมการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่เน้นเฉพาะการถ่ายทอดความรู้โดยมิได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากการจัดการเรียนการสอนในลักษณะเดิม แนวการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องจัดเนื้อหาสาระและ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และจำเป็นต้องมีการร่วมมือกับทุกๆ ฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน

ด้านการประเมินผลการเรียนการสอนได้มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการจัดการเรียน การสอน กล่าวคือผู้เรียน ผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการและค้นหาข้อมูลเกณฑ์ต่างๆที่จะทำให้สะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้โดยมีจุดมุ่งหมายในระดับขั้นคือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์และนำผลที่ได้มาประกอบการพิจารณาตัดสิน การผ่าน ช่วงชั้นเรียนของนักเรียน ในส่วนของการรายงานผลการเรียนยังคงให้ความสำคัญกับการรายงานและ

ติดตามพัฒนาการเป็นระยะๆ โดยที่ทางโรงเรียนจะต้องจัดให้มีการรายงานพัฒนาการของผู้เรียนให้ผู้ปกครองทราบโดยยึดหลักการรายงานให้เร็วที่สุดภายหลังการประเมินแต่ละครั้งเพื่อที่จะให้ข้อมูลจากการรายงานไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนต่อไป

ตารางที่ 1.1 เปรียบเทียบหลักสูตร แนวการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลในระดับประถมศึกษา

แนวคิด	ก่อนการปฏิรูป (หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)	การปฏิรูป (พ.ร.บ.2542) (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544)
หลักการของหลักสูตร	เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน ที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต และเป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติโดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการได้	เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนในการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยหลักสูตรจะต้องมีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้ และเป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ 1. มีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ คงสภาพอ่านออกเขียนได้และคิดคำนวณได้ 2. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติ แวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงของสังคม 3. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว 4. สามารถวิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว ได้อย่างมีเหตุผลด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 5. มีความภูมิใจในความเป็นคนไทย มีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้ 1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ 2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า 3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ 4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญหา และทักษะในการดำเนินชีวิต

ตารางที่ 1.1 (ต่อ) เปรียบเทียบหลักสูตร แนวการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลในระดับประถมศึกษา

แนวคิด	ก่อนการปฏิรูป (หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)	การปฏิรูป (พ.ร.บ.2542) (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544)
	<p>6. มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ</p> <p>7. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงาน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้</p> <p>8. มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในบ้านและชุมชน สามารถปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของบ้านและชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมในชุมชนรอบ ๆ บ้าน</p>	<p>5. รักษาการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี</p> <p>6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภคมีความนิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค</p> <p>7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม</p>
<p>การจัด การเรียน การสอน</p>	<p>การจัดการเรียนการสอนมุ่งที่จะตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และจำเป็นต้องประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ</p> <p><u>ประกอบด้วย 5 กลุ่มวิชา</u></p> <p>กลุ่มทักษะ ประกอบด้วย วิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพและกลุ่มประสบการณ์พิเศษ</p>	<p>การจัดการเรียนการสอนมุ่งที่จะตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เน้นการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม และจำเป็นต้องประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนา ผู้เรียนตามศักยภาพ</p> <p><u>ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม</u></p> <p>ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาอังกฤษ</p>
<p>การประเมินผล</p>	<p>โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผลในทุกระดับชั้น โดยจัดให้มีการประเมินเป็นระยะๆ ครอบคลุมด้านพฤติกรรม ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และจัดให้ผู้เรียนได้เลื่อนชั้นระหว่างปี หรือปลายปี ตามความสามารถของผู้เรียน</p>	<p>สถานศึกษาต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายในระดับชั้นคือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้า ทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยม อันพึงประสงค์ โดยที่ผู้เรียน ผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และค้นหาข้อมูลเกณฑ์ต่างๆที่จะทำให้สะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และนำผลที่ได้มาใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินการผ่านช่วงชั้น</p>

ตารางที่ 1.1 (ต่อ) เปรียบเทียบหลักสูตร แนวการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลในระดับประถมศึกษา

แนวคิด	ก่อนการปฏิรูป (หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)	การปฏิรูป (พ.ร.บ.2542) (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544)
การรายงาน ผลการเรียน	โรงเรียนจะต้องแจ้งผลการเรียนตามจุดประสงค์ การเรียนรู้ให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะๆ และแจ้งการ ประเมินผลปลายภาคหรือปลายปีให้ผู้ปกครองทราบ ทุกครั้ง โดยจัดทำเอกสารในการประเมินผล เช่น สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน หลักฐานแสดงผล การเรียน เป็นต้น	สถานศึกษาต้องรายงานการพัฒนาการของผู้เรียนเป็น ระยะๆ และพิจารณาจัดทำเอกสารประเมินผลการเรียนเพื่อ ประกอบการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลการ เรียนตามที่เห็นสมควร เช่น แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนรายบุคคล แบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการรายงานพัฒนาการของผู้เรียนในปัจจุบัน คือ สมุดรายงานประจำตัว
นักเรียน(ป.01) โดยกำหนดวัตถุประสงค์หลักในการแจ้งผลการเรียนและความเป็นไปของผู้เรียนให้แก่ละ
ฝ่ายรับรู้ เนื้อหาภายในสมุดรายงานประจำตัวนักเรียนได้ระบุว่าควรมีข้อมูลสำคัญในส่วนที่เกี่ยวกับ ข้อมูล
ส่วนตัวของผู้เรียน ข้อมูลทางบ้าน ระดับพัฒนาการของร่างกาย เวลาเรียนในรอบปี ผลการประเมินการ
ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ ผลการประเมินผลการเรียนปลายภาค/ปลายปี ความเห็นของโรงเรียนและ
ความเห็นทางบ้าน ซึ่งทางโรงเรียนสามารถออกแบบสมุดรายงานประจำตัวนักเรียนขึ้นเองได้ (กระทรวง
ศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2535)

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544
(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544: 29) ได้มีการเปลี่ยนวิธีการเรียกชื่อ สมุด
รายงานประจำตัวนักเรียน (ป.01) มาเป็น แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล (ปพ.6) ซึ่ง
เป็นเอกสารสำหรับบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียน พัฒนาการในด้านต่าง ๆ และข้อมูลอื่น ๆ ของผู้เรียน
ทั้งที่สถานศึกษาและที่บ้าน เพื่อใช้สำหรับสื่อสารระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองของผู้เรียนให้รับทราบ
และเกิดความเข้าใจในตัวผู้เรียนร่วมกันอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ ข้อมูลที่บันทึกในเอกสารควรมีการ
ระบุเพิ่มเติมจากสมุดรายงานประจำตัวนักเรียนในเรื่องของผลงานหรือความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจของ
นักเรียน รายการและผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา รายการกิจกรรมและการ
ประเมินกิจกรรม ผลการประเมินความสามารถในการอ่าน คณิตวิเคราะห์และการเขียน ภาพถ่ายผู้เรียน
ลายมือชื่อของผู้จัดทำเอกสาร ลายมือชื่อของหัวหน้าสถานศึกษาและประทับตราสถานศึกษา วันเดือนปี
ที่รายงานข้อมูลและข้อมูลอื่นที่สถานศึกษาเห็นว่าสมควร แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนราย

บุคคลในระดับประถมศึกษา ควรที่จะมีการปรับปรุงแบบรายงานให้สอดคล้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผลตามการปฏิรูปการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านผู้เรียน เนื่องจากในปัจจุบันการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้มีการปรับเปลี่ยนทั้งด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล ที่มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด จึงควรมีการพัฒนาแบบรายงานให้มีความสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวข้างต้น

การศึกษาผลงานวิจัยในต่างประเทศที่ผ่านมาในเรื่องเกี่ยวกับเครื่องมือในการรายงานพัฒนาการของผู้เรียน พบว่า Friedmand และ Frnsbie (1995) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของแบบรายงานผลการเรียนที่ส่งผลความตรงต่อการรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครอง โดยใช้วิธีการสำรวจแบบรายงานผลการเรียนของโรงเรียนอนุบาล 39 โรง โรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 50 โรง โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 48 โรงและโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 70 โรง พบว่าลักษณะสำคัญของแบบรายงาน ควรมีดังนี้ (1) ควรมีช่องว่างพอเพียงในการกรอกข้อมูลพัฒนาการ (2) ควรมีช่องให้ผู้ปกครองหรือนักเรียนได้กรอกข้อมูลเพื่อสื่อสารกับทางโรงเรียน (3) ควรให้แบบรายงานผลการเรียนสะท้อนเอกลักษณ์ของทางโรงเรียน (4) ควรมีการรายงานพฤติกรรมและความประพฤติอย่างต่อเนื่องโดยเน้นประเด็นที่ต้องปรับปรุง และ (5) ควรสรุปข้อมูลด้านการอ่านของนักเรียน ข้อค้นพบในการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความตรงในการรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครอง คือ (1) ความชัดเจนของภาษาที่ใช้ในการเขียนสื่อความกับผู้ปกครอง (2) ความชัดเจนของคำนิยามกับคำจำกัดความในเรื่องของเกรดที่ใช้ในการรายงานผลการเรียน และ(3)การรายงานโดยใช้คอมพิวเตอร์ที่มีข้อจำกัดในเรื่องรายละเอียดและการระบุลักษณะ (trait)

Stephen และ Frisbie (2000) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างแบบรายงานผลการเรียน โดยการศึกษาแบบรายงานที่ใช้ในปีการศึกษา1995 จากโรงเรียนภายในประเทศรวมทั้งสิ้น 214 โรง สรุปสิ่งที่นักการศึกษาควรให้ความสำคัญในการสร้างแบบรายงานผลการเรียน คือ การให้คำจำกัดความของสัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบรายงาน โดยควรพิจารณาสัญลักษณ์ที่ใช้ให้ชัดเจน การให้เกรดทางวิชาการ ถูกต้องตามระดับความสามารถของเด็กและการพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียนร่วมกับผู้รับผิดชอบในด้านอื่นๆ โดยควรที่จะกำหนดขั้นตอนของผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบให้เหมาะสม สิ่งที่สำคัญคือการพิจารณา คือ ขนาดของแบบรายงานต้องเป็นที่ยอมรับ โดยทั่วไปเพราะการสื่อสารในแบบรายงานนั้นเป็นการสื่อสาร 2 ทางที่ผู้ปกครองและนักเรียนเป็นกระบวนการสำคัญในการพิจารณาถึงผลของระบบการรายงานผลในปัจจุบัน อีกทั้งผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะการเรียนการสอนให้กับทาง โรงเรียน

ส่วนการศึกษางานวิจัยในประเทศไทยพบว่า มีเพียงงานของ ลัดดาวัลย์ สืบจิต (2540) ที่ได้ศึกษารายงานพัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระดับอนุบาล เพื่อให้ครูใช้ในการบันทึกข้อมูลและรายงานผู้ปกครอง สำหรับการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแบบรายงานพัฒนาการในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญ ยังไม่ปรากฏผลงานวิจัยด้านนี้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาแบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับประถมศึกษา

การพัฒนาแบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล ข้อมูลเชิงธรรมชาติของโรงเรียน มีความสำคัญต่อการพัฒนาแบบรายงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสภาพการพัฒนารายงานของสิ่งที่ศึกษาดังนั้น วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี (case study) จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการศึกษารายงานนี้ ด้วยเหตุนี้ การเลือกกรณีศึกษาเพื่อเป็นสนามวิจัย ต้องเป็นโรงเรียนในระดับประถมศึกษาที่มีการตื่นตัวด้านการปฏิรูปการศึกษา หลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล โดยผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ตอบสนองต่อความสามารถของผู้เรียนสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา และจัดทำสมุดรายงานประจำตัวนักเรียนขึ้นมาใช้ภายในโรงเรียน อีกทั้งผู้ปกครองและนักเรียนจะต้องมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล ผู้วิจัยจึงเลือกโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถมเป็นกรณีศึกษา

โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม เป็นโรงเรียนที่จัดทำสมุดรายงานประจำตัวนักเรียนขึ้นมาใช้ภายในโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักและเสริมสร้างสมรรถนะในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ในปีการศึกษา 2545 ทางโรงเรียนได้กำหนดงานหลักเพื่อการปฏิรูปการศึกษา 3 งาน คือ (1) การทดลองหลักสูตรใหม่ (2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและ (3) การประกันคุณภาพ รวมถึงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

การศึกษาพัฒนาแบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคลของโรงเรียนดังกล่าว เพื่อที่จะได้มีเครื่องมือที่ช่วยในการรายงานพัฒนาการของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยสอดคล้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล ตามการปฏิรูปการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกในระดับขั้นพื้นฐานในด้านผู้เรียน ยังผลให้ครูและผู้ปกครองสามารถร่วมมือกันติดตาม ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดศักยภาพสูงสุด และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการติดต่อประสานสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู ผู้ปกครองและนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาแบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคลในระดับชั้นประถมศึกษา

คำถามการวิจัย

1. แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล ควรประกอบด้วยสาระสำคัญอะไรบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลตามการปฏิรูปการศึกษา และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านผู้เรียน
2. รูปแบบการรายงานควรเป็นแบบใดที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาผู้เรียน
3. ทำอย่างไรจึงจะสามารถให้แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคลมีส่วนช่วยในการประสานสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครองและนักเรียน โดยไม่ก่อให้เกิดอคติด้านการเรียนกับตัวนักเรียน และเป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่าย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาแบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคลที่สอดคล้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลตามการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ดังนั้นผลของการวิจัยจึงมีข้อจำกัดในการนำไปใช้ประโยชน์หรือเชื่อมโยงผล (Generalizability) ไปยังกลุ่มประชากรอื่น ๆ หากโรงเรียนอื่นต้องการนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาแบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล จำเป็นต้องคำนึงถึงความแตกต่างของลักษณะของบริบทของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม กับ โรงเรียนที่จะใช้ผลด้วย

คำจำกัดความในการวิจัย

แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล หมายถึง แบบปพ.6 ตามระเบียบแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ซึ่งเครื่องมือสำหรับบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาของนักเรียนในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ทั้งที่สถานศึกษาและที่บ้าน

เพื่อใช้สำหรับสื่อสารระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองของผู้เรียนให้รับทราบและเกิดความเข้าใจในตัวผู้เรียนร่วมกัน โดยสอดคล้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การประเมินผลตามการปฏิรูปการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านผู้เรียน ซึ่งในปัจจุบันใช้ในชื่อของสมุดรายงานประจำตัวนักเรียน

หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นแนวการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง รูปแบบการดำเนินการที่ครูเป็นผู้จัดให้แก่ นักเรียน โดยกำหนดจุดหมาย สาระ กิจกรรม แหล่งการเรียนรู้ สื่อการเรียนและวัดประเมินผลที่มุ่งพัฒนาคนและชีวิตให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

การประเมิน (Assessment) หมายถึง กระบวนการสังเกต การบันทึกและรวบรวมข้อมูลจากผลงานและวิธีการที่ผู้สอนทำเพื่อการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนโดยครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้านของกระบวนการ ผลงาน ความสามารถ ความรู้และความรู้สึกรวมทั้งการแสดงออกของผู้เรียน

มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านผู้เรียน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนในด้านการพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถตามศักยภาพและมีความสุขตามมาตรฐานทั้ง 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้

พัฒนาด้านร่างกาย หมายถึง อัตราความเจริญเติบโตของร่างกาย ในด้านส่วนสูง น้ำหนัก หรือสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 10

พัฒนาด้านจิตใจ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีสุขภาพจิตที่ดี ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 และ 10

พัฒนาด้านสติปัญญา หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการใช้ความสามารถทางสมอง ในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณและมีทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4, 5, 6 และ 11

พัฒนาด้านอารมณ์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงสุนทรียภาพในด้านศิลปะ ดนตรี และ กีฬา ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 12

พัฒนาด้านสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมี เจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานในด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 2, 3, 7, 8 และ 9

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้เครื่องมือในการรายงานพัฒนาการของผู้เรียนรายบุคคลในระดับประถมศึกษาที่สอดคล้องกับ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลตามการปฏิรูปการศึกษาและมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านผู้เรียนที่ชัดเจนเป็นระบบและสะดวก ต่อการใช้งาน อันจะนำไปสู่การติดต่อประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เพื่อที่จะร่วมกันแก้ไขพฤติกรรมที่ ไม่พึงประสงค์ หรือสนับสนุนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ทันที่

2. เป็นแนวทางในการวิจัยและพัฒนาแบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคลในระดับ อื่นและบริบทอื่นต่อไป